

ЕКОНОМІКА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

I семестр 2020-2021 навчального року, силабус

освітній рівень перший (бакалавр)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 075 Маркетинг

освітня програма:

- маркетинг (М)

спеціальність 071 Облік і оподаткування

освітня програма:

- Облік і оподаткування (ОіО)

спеціальність 073 Менеджмент

освітня програма:

- Управління персоналом та економіка праці (УПЕП)

- Менеджмент організацій і адміністрування (МОіА)

Лекції та практики: за розкладом- <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор:

Челядінова Наталя Геннадіївна (кандидат економічних наук, доцент),

Контакти: +38 (057) 730-19-72, e-mail: nat_chel.71@gmail.com

Жердев Микола Дем'янович (кандидат економічних наук, доцент),

Контакти: +38 (057) 730-10-48, e-mail: zherdevnd@gmail.com

Години прийому та консультації: кожен вівторок з 11.00-12.00

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейербаха, 7, 3 корпус, 2 поверх, 204 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Транспорт є однією з головних складових територіального поділу праці та засобом забезпечення територіальних взаємозв'язків, сполучною ланкою між виробництвом і споживанням. Будь-який продукт, щоб зберегти свою цінність, має бути доставлений до покупця в конкретні терміни. Саме транспорту і транспортній інфраструктурі належить важлива роль у виконанні цієї функції і прискоренні процесу відтворення.

В умовах ринкової економіки транспорт має вирішальне значення для розвитку і нормального функціонування суспільного виробництва й торгівлі в середині країни та з зарубіжними країнами. Цим визначається найважливіша роль транспорту, що продовжує процес виробництва у сфері обертання.

Оскільки транспорт є сферою матеріального виробництва, що бере участь в створенні сукупного суспільного продукту і національного доходу, то праця транспортних працівників є продуктивною працею, що створює вартість і додатковий продукт.

Залізничний транспорт впливає на скорочення виробничих запасів і прискорення оборотності: оборотних коштів. У зв'язку з цим особливо важливе значення має зростання швидкості руху на залізничному й інших видах транспорту. Залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни, який забезпечує майже 82% вантажних і 36% пасажирських перевезень, здійснюваних всіма видами транспорту.

Економіка залізничного транспорту досліджує умови і розробляє наукові рекомендації, при дотриманні яких досягається більш повне і високоякісне задоволення потреб економіки і населення в перевезеннях з мінімальними витратами.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (формування та розширення світогляду студента в області економіки транспорту, здатність до розуміння актуальності вдосконалення надання послуг на залізничному транспорті);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в галузі залізничного транспорту);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості про стан та розвиток залізничного транспорту України та підходи щодо їх покращення; оволодіння практичними навичками; здатність студента формувати цілі техніко-економічних досліджень з метою прийняття обґрунтованих економічних рішень, вміння знаходити шляхи вирішення проблемних ситуацій в процесі виробництва на підприємствах залізничного транспорту України);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області фінансово – економічної діяльності підприємств залізничного транспорту за допомогою сучасних методик розрахунку економічної ефективності та інформаційних технологій);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів в області наукових досліджень щодо задоволення потреб економіки і населення в перевезеннях з мінімальними витратами на пересування рухомого складу, вміння презентувати власні розрахунки та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійного прагнення самовдосконалення та самопізнання, шляхом використання набутих знань в практичній економічній та управлінській діяльності, виконання необхідних розрахунків за допомогою основних техніко – економічних показників перевізного процесу).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо вас цікавить діяльність підприємств залізничного транспорту, їх ресурсне забезпечення, інфраструктура та організація виробничого процесу, ви хочете дізнатися основні фінансово - економічні результати окремих підприємств залізничного транспорту в контексті сучасного законодавства, хочете вміти виконувати необхідні розрахунки за допомогою основних техніко – економічних показників виробничого процесу, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях виробничих відносини й економічних інтересів сторін перевізного процесу.

Команда наших викладачів будуть готові надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації процесів господарювання, що відбуваються на залізничному транспорті та практичні рекомендації з підвищення ефективності роботи залізничного транспорту.

Денна форма:

Кількість кредитів ECTS – 4.

Лекції – 30 годин.

Практики – 15 годин.

Самостійна робота – 75 годин.

Заочна форма:

Кількість кредитів ECTS – 4.

Лекції – 12 годин.

Практики – 12 годин.

Самостійна робота – 96 годин.

Курс складається з однієї лекції раз у тиждень і одного практичного заняття раз на два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

ЕКОНОМІКА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ /схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Практичні заняття курсу передбачають виконання групових проектів, ситуаційних завдань, спеціально розроблених міні-тренінгів, дискусій та інших вправ, що сприяють не тільки якісному засвоєнню теоретичних знань, але й допомагають у відпрацюванні практичних навичок у сфері розбудови транспортної системи України, зокрема, залізниць.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), що включає навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

1. Планування контингенту робітників залізничного транспорту. Фактори, які впливають на підвищення продуктивності праці.

2. Які витрати входять в склад собівартості робіт на залізничних підприємствах.
3. Тарифна система на залізничному транспорті та її складові.
4. Особливості організації праці на залізничному транспорті.
5. Сутність та значення економічної ефективності. Основні принципи визначення економічної ефективності.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.mintrans.gov.ua; www.mtu.gov.ua
2. www.uz.gov.ua
3. <https://www.google.com/>
4. <https://profbook.com.ua/ekonomika-zaliznuchnogo-transporty.html>
5. <http://poizd.uz.ua/ekonomika-zaliznichnogo-transportu/>

Теми курсу

Тема 1. Особливість організації праці на залізничному транспорті. Робочий час і час відпочинку залізничників. Баланс часу робочого дня.

Тема 2. Продуктивність праці на залізничному транспорті. Методи визначення продуктивності праці. Шляхи підвищення продуктивності праці.

Тема 3. Показники продуктивності праці на залізниці та структурних підрозділів. Методи визначення наявної та облікової чисельності.

Тема 4. Організація заробітної плати на залізничному транспорті. Номінальна та реальна заробітна плата. Тарифна система.

Тема 5. Сутність та поняття заробітної плати. Надбавки, доплати, премії. Шляхи удосконалення заробітної плати.

Тема 6. Експлуатаційні витрати на залізничному транспорті. Класифікація експлуатаційних витрат. Номенклатура витрат.

Тема 7. Собівартість залізничних перевезень. Поняття вартості та собівартості. Методи визначення собівартості перевезень.

Тема 8. Собівартість одиниць експлуатаційної роботи. Шляхи визначення собівартості перевезень.

Змістовий модуль 2. Економічна ефективність заходів та інноваційних програм розвитку залізничного транспорту. Фінансово-економічні показники функціонування залізничного транспорту.

Тема 9. Економічна ефективність реконструкції матеріально-технічної бази залізничного транспорту.

Тема 10. Економічна ефективність електрифікації залізничного транспорту.

Тема 11. Економічна ефективність реконструкції господарств руху, автоматики, телемеханіки та зв'язку, електропостачання.

Тема 12. Основні засоби, показники їх використання.

Тема 13. Обігові кошти, показники їх використання.

Тема 14. Тарифи на вантажні та пасажирські перевезення, шляхи удосконалення залізничних тарифів.

Тема 15. Фінанси залізничного транспорту, їх функції.

Тема 16. Доходи залізниць.

Тема 17. Прибуток та рентабельність залізниць, шляхи їх підвищення.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тижні	Кільк. год.	Тема і зміст лекції	Кільк. год.	Тема і зміст лабораторних, практичних (семінарських) занять
1	2	3	4	5
1	2	Лекц.№1 Об'єкт, предмет, задачі та зміст курсу економіки залізничного транспорту.	2	ПР-1 Рішення задач з визначення обсягів роботи залізничного транспорту.
2	2	Лекц.№2 Управління залізничним транспортом України		
3	2	Лекц.№3 Залізничний транспорт як сфера матеріального виробництва. Продукція транспорту	2	ПР-2 Рішення задач з визначення чисельності працівників залізничного транспорту. Аналіз балансу часу робочого дня..
4	2	Лекц.№4 Організація праці на підприємствах залізничного транспорту		
5	2	Лекц.№5 Продуктивність праці та шляхи її підвищення.	2	ПР-3. Рішення задач з визначення показників продуктивності праці..
6	2	Лекц.№6 Організація та планування заробітної плати		
7	2	Лекц.№7 Експлуатаційна робота. Планування роботи рухомого складу	2	ПР-4 Рішення задач з планування фонду заробітної плати.
Модульний контроль знань				
8	2	Лекц.№8 Організація планування на залізничному транспорті		.
9	2	Лекц.№9 Експлуатаційні витрати та собівартість робіт	2	ПР-5 Рішення задач з планування експлуатаційних витрат за елементами
10	2	Лекц.№10. Матеріально-технічна база залізничного транспорту		
11	2	Лекц.№11 Обігові кошти, показники їх використання	2	ПР-6 Рішення задач з визначення собівартості перевезень Рішення задач: вплив якісних показників на собівартість перевезень.
12	2	Лекц.№12 Оплата праці на залізничному транспорті		
13	2	Лекц.№13. Оцінка економічної ефективності у заходах науково-технічного прогресу	1	ПР-7 Рішення задач з розрахунку середньомісячної заробітної плати
14	2	Лекц.№14 Тарифна політика залізничного транспорту		
15	2	Лекц.№15 Фінансові показники залізничного транспорту	2	ПР-8 Тарифи на залізничні перевезення Фінанси залізниць Рішення задач з визначення доходів на залізничному транспорті
Модульний контроль знань				
Іспит				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати один з запропонованих варіантів завдання для виконання власного розрахунку впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **20 балів до поточного модульного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 20 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

	Розділи завдання
1	Складання плану з праці
2	Розрахунок чисельності і заробітної плати локомотивних бригад
3	Розрахунок чисельності та заробітної плати робітників з поточного ремонту локомотивів, вагонів
4	План експлуатаційних витрат
5	Амортизаційні відрахування на повне відновлення за групами основних фондів
6	Калькуляція планової собівартості

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал.

Максимальна сума становить 10 балів.

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власної залученості.
Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

Студент отримує оцінку за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає підсумковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на іспиті, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Команда викладачів:

Челядінова Наталія Геннадіївна (<http://kart.edu.ua/pro-kafedru-ekbiupt-ua/kolectuv-kafedru-ekbiupt-ua/челядінова-наталія-геннадіївна>) - лектор, к.е.н., доцент кафедри економіки, бізнесу та управління персоналом на транспорті УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством» в УкрДУЗТ у 2012 році. Напрямки наукової діяльності: інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту; шляхи підвищення конкурентоспроможності залізничних перевезень; кадровий менеджмент; економіка залізничного транспорту.

Жердев Микола Дем'янович (<http://kart.edu.ua/kafe-ekbiupt-ua/kolectuv-kafedru-ekbiupt-ua/zherdevnd-ua>) – лектор з питань вступу до фаху в УкрДУЗТ. Отримав ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.00.05 «Економіка, організація управління і планування народним господарством (залізничний транспорт)» в МПТ 1986 р. Напрямки наукової діяльності: соціальна політика держави в пасажирських перевезеннях на залізничному транспорті; підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень на ринку транспортних послуг; стратегічний розвиток підприємств залізничного транспорту; управління зайнятістю та працевлаштуванням; демографічні процеси, що відбуваються в Україні; управління персоналом.

Кодекс університетської доброчесності

Порушення Кодексу університетської доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Запитання до іспиту

1. Планування контингенту робітників залізничного транспорту. Фактори, які впливають на підвищення продуктивності праці.
2. Які витрати входять в склад собівартості робіт на залізничних підприємствах.
3. Тарифна система на залізничному транспорті та її складові.
4. Особливості організації праці на залізничному транспорті.
5. Сутність та значення економічної ефективності. Основні принципи визначення економічної ефективності.
6. Класифікація експлуатаційних витрат за елементами
7. Значення заходів науково-технічного прогресу.
8. Основні показники плану з праці та заробітної плати. Особливості організації праці на залізничному транспорті.
9. Сутність та значення економічного ефекту.
10. Доходи залізниць від перевезень та їх структура. Планування доходів.
11. Продукція та робота залізничного транспорту, її вимірники. Особливості транспортної продукції.
12. Наявний та обліковий контингент та їх розрахунок.
13. Сутність заробітної плати. Форми та системи оплати праці. Тарифна система.
14. Прибуток підприємства. Види прибутку.
15. Визначення загального річного фонду заробітної плати. Основний та додатковий фонди заробітної плати.
16. Сутність заробітної плати.
17. Продуктивність праці. Показники підвищення продуктивності праці.
18. Методи визначення контингенту залізничного транспорту.
19. Фактори, які впливають на підвищення продуктивності праці.
20. Поняття собівартості залізничних перевезень. Методи визначення собівартості залізничних перевезень.
21. Основні принципи організації праці на залізничному транспорті.
22. Планування експлуатаційних витрат. Номенклатура витрат та групування витрат за основними ознаками.
23. Особливості транспорту та транспортної продукції як сфери матеріального виробництва.
24. Класифікація експлуатаційних витрат.
25. Сутність та значення економічної ефективності.
26. Показники ефективності використання основних виробничих фондів.
27. Основні принципи визначення економічної ефективності.
28. За якими видами вартісних оцінок враховуються основні виробничі фонди.
29. Показники ефективності основних виробничих фондів.
30. Знос основних виробничих фондів та амортизація.
31. Планування роботи та парку локомотивів.
32. Собівартість перевезень. Особливості визначення собівартості на залізничному транспорті.
33. Основні фонди залізничного транспорту – визначення, класифікація, структура, облік.
34. Загальне визначення собівартості продукції. Фактори які впливають на зниження собівартості.

35. Сутність інноваційного заходу.
36. Характеристика матеріально-технічної бази залізничного транспорту. Основні напрямки її розвитку.
37. Фізичний та моральний знос основних виробничих фондів. Показники використання основних виробничих фондів.
38. Поняття прибутку. Рентабельність основних виробничих фондів.
39. Експлуатаційна робота залізничного транспорту. Якими документами регламентується експлуатаційна робота залізниць.
40. Залізничний транспорт як сфера матеріального виробництва.
41. Вплив якісних показників використання рухомого складу на собівартість перевезень.
42. Основні виробничі фонди залізничного транспорту
43. Фактори, які впливають на зниження собівартості продукції залізничного транспорту.
44. Яким чином визначаються доходи від вантажних перевезень.
45. Яким чином визначаються доходи від пасажирських перевезень.
46. Тарифи на залізничному транспорті та як вони діляться.
47. Основні напрями вдосконалення тарифної політики на залізничному транспорті.
48. Критерії порівняльної економічної ефективності.
49. Суть методу одиничних витратних ставок.
50. Суть методу розрахунку витрат за окремими статтями номенклатури витрат.